

راهنمای بکارگیری استاندارد بین‌المللی گزارشگری مالی ۱۳

اندازه‌گیری ارزش منصفانه

ترجمه و تألیف:

دکتر محمدحسین صفرزاده

عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی

سازمان حسابرسی

مدیریت تدوین استانداردها

۱۳۹۵

کلیه حقوق محفوظ و تکثیر یا اقتباس و نقل تمام یا قسمتی از مطالب این نشریه بدون اجازه کتبی سازمان
حسابرسی ممنوع است.

سرشناسه: صفرزاده، محمدحسین ۱۳۶۰.

عنوان و نام پدیدآور: اندازه‌گیری ارزش منصفانه / ترجمه و تالیف محمدحسین صفرزاده.

مشخصات نشر: تهران: سازمان حسابرسی، مدیریت تدوین استانداردها، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری: ث، ۱۹۱ ص: جدول (رنگی): ۲۲×۲۹ س.م.

فروست: سازمان حسابرسی، ۲۱۰.

شابک: ISBN 978-964-7734-73-7

وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا

شناسه افزوده: سازمان حسابرسی، مدیریت تدوین استانداردها

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۵ الف ۷ ص ۲۶ HF۵

رده‌بندی دیویی: ۶۵۷/۰۲۱۸

شماره کتابشناسی ملی: ۴۲۳۸۰۰۲

نام کتاب: راهنمای بکارگیری استاندارد بین‌المللی گزارشگری مالی ۱۳۹۵ اندازه‌گیری ارزش منصفانه

ترجمه و تألیف: دکتر محمدحسین صفرزاده (عضو هیئت‌علمی دانشگاه شهید بهشتی)

ناشر: سازمان حسابرسی - مدیریت تدوین استانداردها

آدرس: خیابان شهید احمد قصیر، خیابان شهید احمدیان شماره ۷ تهران ۱۵۱۳۸-۳۶۵۱۱

صندوق پستی ۴۷۹/۱۴۳۳۵

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۵

تیراژ: ۵۰۰۰ جلد

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپخانه گنج شایگان

قیمت: ۷۵٫۰۰۰ ریال

دیباچه

با گسترش مبادلات اقتصادی و جریان سرمایه فراسوی مرزهای جغرافیایی، سرمایه‌گذاران نیازمند اطلاعات مالی درباره متغیرهای خرد و کلان در کشورهای مختلف و برای بنگاههای گوناگون هستند. تنوع مبانی تهیه اطلاعات در کشورهای مختلف و گاه ضعف این مبانی، بر اعتماد سرمایه‌گذاران به اطلاعات و همچنین امکان مقایسه بنگاهها در سطح جهانی اثر بازدارنده دارد و هزینه تامین سرمایه را افزایش می‌دهد. این مانع، فعالان بازارهای سرمایه را بر آن داشت تا در پی دستیابی به یک زبان گزارشگری مالی بین‌المللی باشند. تشکیل کمیته استانداردهای بین‌المللی حسابداری در سال ۱۹۷۳ مولود همین نیاز است و امروزه در بیش از ۱۲۰ کشور، استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی [به‌طور اختیاری یا اجباری] برای تهیه صورتهای مالی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

اقتصاد کشور ما نیز متصل به اقتصاد جهانی است و برای کمک به تسهیل جریان سرمایه به درون کشور و کاهش هزینه تامین مالی، پذیرش استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی مورد توجه قرار گرفته است. اگرچه در برخی موارد، استانداردهای حسابداری ملی با استانداردهای بین‌المللی تفاوتی دارد اما در اغلب موارد، هماهنگی بالایی بین این دو مجموعه وجود دارد. علی‌رغم این هماهنگی نمی‌توان در صورتهای مالی شرکتها، انی به تهیه این صورتهای طبق استانداردهای بین‌المللی اشاره کرد؛ زیرا انجام این کار مستلزم انطباق کامل با تمام استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی است.

پس از بررسی‌های مکرر درخصوص چگونگی پذیرش استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، مجمع عمومی سازمان حسابرسی، رعایت این استانداردها توسط شرکتی پذیرفته شده در بورس را تصویب کرد. طبق مصوبه مورخ ۱۳۹۰/۶/۲۷ مجمع عمومی سازمان حسابرسی، «آن گروه از شرکتها و نهادهای مالی ثبت شده نزد سازمان بورس و اوراق بهادار که توسط سازمان مذکور مشخص می‌شوند و به تبع آنها، شرکتهای فرعی و وابسته مربوط از تاریخ مشخص شده توسط آن سازمان، باید در تهیه صورتهای مالی خود از استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی استفاده نمایند.»

پیاده‌سازی کامل این استانداردها نیازمند مقدماتی است که تهیه راهنماهای آموزشی از مهمترین آنها می‌باشد. این سازمان در نظر دارد برای استانداردهای بین‌المللی، راهنماهای آموزشی تدوین کند که استاندارد بین‌المللی گزارشگری مالی ۱۳ با عنوان «اندازه‌گیری ارزش منصفانه» از مهمترین این

استانداردهاست. هدف استاندارد مذکور، افزایش یکنواختی و مقایسه پذیری اندازه گیری های ارزش منصفانه در گزارشگری مالی است.

کتاب حاضر که به موضوع ارائه رهنمود بکارگیری درباره اندازه گیری ارزش منصفانه اختصاص دارد، در شش فصل به شرح زیر تنظیم شده است:

- **فصل ۱: مقدمه؛** موضوعاتی همچون تاریخچه استاندارد، دلایل تدوین استاندارد، هدف و رویکرد استاندارد، دامنه کاربرد، چارچوب اندازه گیری ارزش منصفانه، و تعریف واژگان و اصطلاحات بکار رفته در استاندارد، در این فصل ارائه می شود.

- **فصل ۲: پارادایم های اندازه گیری ارزش منصفانه؛** تعیین و اندازه گیری ارزش منصفانه نیازمند مشخص نمودن برخی پارامترهاست. در این فصل به معرفی پارامترهای اندازه گیری ارزش منصفانه پرداخته می شود. بر این اساس، ابتدا تعریفی از ارزش منصفانه ارائه می گردد. سپس اجزای تعریف (که همان پارامترهای ارزش منصفانه هستند) مورد بررسی قرار می گیرد. این پارامترها شامل دارایی یا بدهی مورد اندازه گیری (واحد حساب) و ویژگیهای آن، بازار، فعالان بازار، معامله و قیمت می باشند.

- **فصل ۳: رویکردها و روشهای ارزشیابی؛** تعیین و اندازه گیری ارزش منصفانه مستلزم بکارگیری رویکردها و روشهای ارزشیابی است. فصل سوم کتاب به معرفی رویکردها و روشهای ارزشیابی اختصاص دارد. بر این اساس، در ابتدا سه رویکرد ارزشیابی (یعنی رویکردهای بازار، بهای تمام شده و درآمدی) معرفی می شود، سپس روشهای زیرمجموعه هر رویکرد مورد بررسی قرار می گیرد. در پایان نیز رهنمودهای بکارگیری استاندارد درخصوص روشهای ارزش فعلی ارائه خواهد شد.

- **فصل ۴: داده های ورودی روشهای ارزشیابی و سلسله مراتب ارزش منصفانه؛** بکارگیری روشهای ارزشیابی مستلزم استفاده از داده های ورودی است. در این فصل به تشریح داده های ورودی روشهای ارزشیابی و سلسله مراتب ارزش منصفانه پرداخته می شود. در بخش نخست، مطالبی درخصوص تشخیص داده های قابل مشاهده از داده های غیرقابل مشاهده، انواع مختلف

بازار برای داده‌های قابل مشاهده و اصول انتخاب داده‌های ورودی جهت استفاده در روشهای ارزشیابی عنوان می‌گردد. بخش دوم فصل نیز به سلسله مراتب ارزش منصفانه اختصاص دارد. بر این اساس، ابتدا طبقه‌بندی سلسله مراتب ارزش منصفانه معرفی خواهد شد، سپس داده‌های سطوح ۱، ۲ و ۳ با ذکر مثال تشریح می‌گردد.

- **فصل ۵: اندازه‌گیری ارزش منصفانه؛** پس از معرفی پارامترهای ارزش منصفانه (فصل ۲)، رویکردها و روشهای ارزشیابی (فصل ۳) و داده‌های ورودی روشهای ارزشیابی (فصل ۴)، در فصل حاضر به اندازه‌گیری ارزش منصفانه و اصول کلی آن پرداخته می‌شود. در ابتدا، اندازه‌گیری ارزش منصفانه در زمان شناخت اولیه مورد بررسی قرار می‌گیرد. پس از آن، قواعد اندازه‌گیری ارزش منصفانه داراییهای غیرمالی تشریح می‌شود. بخش بعدی به اندازه‌گیری ارزش منصفانه بدهیها و بزارهای مالکانه واحد تجاری در وضعیتهای مختلف اختصاص دارد. در پایان نیز قواعد اندازه‌گیری ارزش منصفانه داراییها و بدهیهای مالی با وضعیتهای تهارتی (استفاده از رویکرد پرتفو) و ملاحظات مربوط تشریح می‌شود.

- **فصل ۶: الزامات افشای اندازه‌گیری ارزش منصفانه؛** بخشی از استاندارد بین‌المللی گزارشگری مالی ۱۳ در مورد افشای اندازه‌گیری ارزشهای منصفانه است. بر این اساس، فصل حاضر به معرفی الزامات افشای اندازه‌گیری ارزشهای منصفانه می‌پردازد. در ابتدا اهداف افشای اندازه‌گیری ارزش منصفانه (شامل شکل و فرمت افشا و تعیین طبقات دارایی و بدهی برای مقاصد افشا) بیان می‌گردد. سپس اندازه‌گیری‌های ارزش منصفانه در دو دسته متناوب و نامتناوب جای می‌گیرد. همچنین اندازه‌گیری‌های مزبور در دو گروه شناسایی شده و شناسایی نشده طبقه‌بندی می‌شود و نمونه‌های افشا برای هر یک از این طبقه‌بندی‌ها ارائه خواهد شد.

مسئولیت ترجمه و تالیف این کتاب به عهده آقای دکتر محمدحسین صفرزاده (عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی) بوده و در انجام این کار از نظرات ارزشمند خانم دکتر افسانه رفیعی و آقای دکتر موسی بزرگ اصل استفاده شده است. از همکاری و تلاش تمام عزیزان تشکر نموده و برایشان آرزوی شادی و توفیق روزافزون داریم.

از صاحب نظران ارجمند تقاضا می شود نظرات و پیشنهادهای اصلاحی خود را با ما در میان گذاشته تا اقدامات لازم برای اعمال اصلاحات مورد نیاز، صورت گیرد.

سازمان حسابرسی

مدیریت تدوین استانداردها

www.ketab.ir

فصل ۱: مقدمه

۳	تاریخچه استاندارد
۴	دلایل تدوین استاندارد
۵	هدف و رویکرد استاندارد
۶	دامنه کاربرد استاندارد
۷	موارد استثنا در دامنه کاربرد
۹	چارچوب اندازه‌گیری ارزش منصفانه
۱۲	تعاریف
۱۵	خلاصه فصل و ساختار کتاب

فصل ۲: پارامترهای اندازه‌گیری ارزش منصفانه

۱۹	تعریف ارزش منصفانه
۲۰	دارایی یا بدهی
۲۰	واحد حساب
۲۳	ویژگیهای دارایی یا بدهی
۲۴	شرایط و موقعیت دارایی
۲۵	محدودیت‌های مرتبط با دارایی یا بدهی
۲۷	بازار
۲۷	بازار اصلی
۲۹	باصرفه‌ترین بازار
۳۱	فعالان بازار
۳۱	ویژگیهای فعالان بازار
۳۲	مفروضات فعالان بازار
۳۳	معامله
۳۵	ارزیابی سازمان یافته بودن معامله
۳۷	ارزیابی کاهش قابل ملاحظه در حجم یا سطح فعالیت دارایی یا بدهی
۳۹	برآورد ارزش منصفانه هنگام کاهش قابل ملاحظه در حجم یا سطح فعالیت
۴۱	قیمت
۴۱	مخارج معامله
۴۲	مخارج حمل
۴۳	خلاصه فصل

فصل ۳: رویکردها و روشهای ارزشیابی

۴۷	تفاوت رویکرد ارزشیابی و روش ارزشیابی
۴۷	رویکردهای ارزشیابی
۴۹	استفاده از یک یا چند روش ارزشیابی
۵۰	انتخاب بهترین روش ارزشیابی
۵۰	تعدیل ارزشیابی
۵۱	تغییر روش ارزشیابی
۵۲	رویکرد بازار
۵۴	رویکرد بهای تمام شده
۵۵	رویکرد درآمدی
۵۶	رهنمود بکارگیری روشهای ارزش فعلی
۵۶	اصول کلی
۵۸	اجزای اندازه‌گیری ارزش فعلی
۶۱	روش تعدیل نرخ تنزیل
۶۵	روش ارزش فعلی مورد انتظار
۷۰	خلاصه فصل

فصل ۴: داده‌های ورودی روشهای ارزشیابی و سلسله مراتب ارزش منصفانه

۷۳	داده‌های ورودی روشهای ارزشیابی
۷۳	تشخیص داده‌های قابل مشاهده از داده‌های غیرقابل مشاهده
۷۵	انواع مختلف بازار با داده‌های قابل مشاهده
۷۷	اصول انتخاب داده‌های ورودی به منظور استفاده در روشهای ارزشیابی
۷۷	صرف یا کسر به عنوان یک داده ورودی در اندازه‌گیری ارزش منصفانه
۷۸	کسر یا عامل بازدارنده
۸۰	داده‌های ورودی مبتنی بر قیمتهای خرید و فروش
۸۱	قیمت‌گذاری میانی بازار
۸۲	دامنه قیمت خرید و فروش شامل چه اقلامی است؟
۸۲	استفاده از قیمتهای اعلام شده توسط کارگزار یا خدمات قیمت‌گذاری
۸۳	سلسله مراتب ارزش منصفانه
۸۴	طبقه‌بندی در سلسله مراتب ارزش منصفانه
۸۶	ارزیابی اهمیت داده‌های ورودی
۸۶	انتقال بین سطوح سلسله مراتب ارزش منصفانه

اطلاعات ارائه شده توسط کارگزار با خدمات قیمت گذاری	۸۷
ترکیب داده‌های ورودی و ارتقای سطح سلسله مراتب ارزش منصفانه	۸۸
طبقه‌بندی ابزارهای مشتقه خارج از بورس	۸۸
داده‌های سطح ۱	۸۸
استفاده از داده‌های سطح ۱	۸۸
واحد حساب و داده‌های سطح ۱	۹۰
داده‌های سطح ۲	۹۰
نمونه‌هایی از داده‌های سطح ۲	۹۱
داده‌های مورد تأیید بازار	۹۳
تعدیل داده‌های سطح ۲	۹۴
داده‌های سطح ۳	۹۵
نمونه‌هایی از داده‌های سطح ۳	۹۵
استفاده از داده‌های سطح ۳	۹۷
خلاصه فصل	۹۸

فصل ۵: اندازه‌گیری ارزش منصفانه

ارزش منصفانه در زمان شناخت اولیه	۱۰۱
ارزیابی یکسان بودن قیمت معامله و ارزش منصفانه در زمان شناخت اولیه	۱۰۱
سودها و زیانهای روز نخست	۱۰۲
اندازه‌گیری ارزش منصفانه داراییهای غیرمالی	۱۰۴
بیشترین و بهترین استفاده	۱۰۵
«به لحاظ قانونی مجاز» به چه معناست؟	۱۰۷
بیشترین و بهترین استفاده در مقایسه با استفاده فعلی	۱۰۷
بیشترین و بهترین استفاده در مقایسه با استفاده موردنظر	۱۰۹
بیشترین و بهترین استفاده در مقایسه با ارزش تدافعی	۱۰۹
فرض ارزشیابی برای داراییهای غیرمالی	۱۱۰
فرض ارزشیابی به صورت مجزا	۱۱۱
فرض ارزشیابی در ترکیب با سایر داراییها و / یا بدهیها	۱۱۱
چرا باید بدهیهای مرتبط را هنگام اندازه‌گیری ارزش منصفانه یک دارایی غیرمالی در نظر گرفت؟	۱۱۳
واحد حساب در مقایسه با فرض ارزشیابی	۱۱۴

۱۱۵	اندازه‌گیری ارزش منصفانه بدهیها و ابزارهای مالکانه واحد تجاری
۱۱۶	اصول کلی
۱۱۸	ارزش انتقال در مقایسه با ارزش تسویه
۱۱۹	اندازه‌گیری ارزش منصفانه بدهی یا ابزار مالکانه واحد تجاری، هنگامی که قیمتهای اعلام شده در دسترس نباشد
۱۱۹	بدهیها یا ابزارهای مالکانه واحد تجاری که توسط طرف دیگر به عنوان دارایی نگهداری می‌شود
۱۲۲	بدهیها یا ابزارهای مالکانه واحد تجاری که توسط طرف دیگر به عنوان دارایی نگهداری نمی‌شود
۱۲۷	ریسک نکول
۱۲۹	بدهیهای منتشر شده با پشتیبانی اعتباری شخص ثالث
۱۳۱	محدودیت در انتقال بدهی یا ابزار مالکانه واحد تجاری
۱۳۲	بدهی مالی با ویژگی عندالمطالبه
۱۳۳	اندازه‌گیری ارزش منصفانه داراییها و بدهیهای مالی با وضعیتهای تهاتری
۱۳۴	معیارهای استفاده از رویکرد پرتفو برای وضعیتهای تهاتری
۱۳۵	ملاحظات مربوط به نحوه ارائه
۱۳۶	ملاحظات مربوط به روی حسابداری
۱۳۷	اندازه‌گیری ارزش منصفانه برای وضعیتهای تهاتری
۱۳۸	مواجهه با ریسکهای بازار
۱۳۸	مواجهه با ریسک اعتباری طرف مقابل
۱۴۰	خلاصه فصل

فصل ۶: الزامات افشای اندازه‌گیری ارزش منصفانه

۱۴۳	مقدمه
۱۴۳	اهداف افشا
۱۴۵	شکل و فرمت افشاها
۱۴۵	سطح تفکیک
۱۴۵	تعیین طبقات دارایی و بدهی برای مقاصد افشا
۱۴۷	اندازه‌گیری‌های متناوب و نامتناوب
۱۴۸	افشای روبه حسابداری

۱۴۸	افشای اندازه‌گیری‌های شناسایی شده
۱۴۹	افشای اندازه‌گیری‌های متناوب شناسایی شده
۱۵۰	افشای اندازه‌گیری‌های نامتناوب شناسایی شده
۱۵۲	طبقه‌بندی سلسله مراتب ارزش منصفانه
۱۵۴	انتقال بین سطوح سلسله مراتب برای اندازه‌گیری‌های متناوب
۱۵۶	افشای روشهای ارزشیابی و داده‌های ورودی
۱۵۷	داده‌های بااهمیت غیرقابل مشاهده برای اندازه‌گیری‌های سطح ۳
۱۶۰	صورت تطبیق برای اندازه‌گیری‌های سطح ۳
۱۶۳	افشای فرایندهای ارزشیابی برای اندازه‌گیری‌های سطح ۳
۱۶۴	حساسیت اندازه‌گیری‌های سطح ۳ نسبت به تغییر داده‌های بااهمیت غیرقابل مشاهده
۱۶۵	بیشترین و بهترین استفاده
۱۶۵	افشای اندازه‌گیری‌های شناسایی نشده
۱۶۶	افشاهای مرتبط با بدهی‌های منتشر شده همراه با پشتیبانی اعتباری لایتنک از شخص ثالث
۱۶۶	خلاصه فصل

منابع و مآخذ

۱۷۱	منابع و مآخذ
-----	--------------